

Kritik mot en rådman vid en länsrätt för handläggningen av ett ärende om handlingsutlämnande. Bland annat fråga om en begäran om att handlingen skulle skickas med telefax

---

Anmälan

I en anmälan till JO klagade reportern AA, Vestmanlands Läns Tidning (VLT), på rådmannen BB vid Länsrätten i Västmanlands län och uppgav följande. AA hade vid två telefonsamtal den 31 augusti 2004 begärt att få domen i ett mål översänd per telefax så snart den var offentlig. Vid det andra telefonsamtalet meddelade BB att domen nu var offentlig. Han vägrade dock att översända den via telefax och var endast beredd att skicka den med vanlig post. BB motiverade detta med att han inte ville att tidningen skulle skriva om domen i följande dags utgåva, eftersom parterna då inte hade hunnit ta del av den. En stund senare begärde AA på plats vid länsrättens expedition att få en kopia av domen. BB kom ut och bekräftade än en gång att domen var offentlig, men uppmanade AA att låta sig nöja med att få den per post dagen därpå. BB uppgav att om AA inte följde hans uppmaningar skulle länsrätten fortsättningsvis upphöra att serva VLT med att faxa och skicka domar. För egen del skulle han inte heller besvara förfrågningar från tidningens journalister om pågående mål. BB hotade således med represalier för att försöka påverka AA:s begäran om handlingsutlämnande. En kopia av domen lämnades därefter ut av länsrättens personal. Vid ett telefonsamtal dagen därpå med VLT:s nyhetschef CC upprepade BB sin inställning att han, till följd av det inträffade, fortsättningsvis inte tänkte svara på förfrågningar om kommande domar eller skicka domar med telefax till tidningen.

Utredning

Länsrätten anmodades att yttra sig över anmälan.

Rådmannen BB anförde följande.

Lokaltidningen VLT är såvitt jag vet den enda tidning som fortlöpande bevakar länsrättens domar. Anmälan berör ett problem som finns för domstolen i mål som VLT är intresserad av. Nämligen att tidningen får del av domen före parterna i målet, vilka därmed riskerar att läsa i tidningen om domen innan de själva fått del av den genom posten. Domstolarna har under senare år fått vidkännas kraftiga ekonomiska inbesparingar samtidigt som målantalet ökat. Detta gäller även denna länsrätt där bl.a. personalsituationen på kanslinivå är skör till följd av indragna

tjänster kombinerat med sjukskrivningar och barnledighet. Utrymmet för att avvika från gängse rutiner är därför begränsat.

Den begärda domen avsåg ett mål om återkallelse av serveringstillstånd enligt alkohollagen. Denna målgrupp är hos länsrätten speciallottad på två rotlar, varav jag innehar en. Kommunens hantering av serveringstillstånden och efterföljande utslag i domstol väcker stort intresse hos VLT. Jag har därför tidigare haft flera kontakter med journalisten DD hos VLT, som är den som brukar skriva i tidningen om målgruppen. Kontakten med DD har varit helt störningsfri. Jag har sagt till honom att jag tycker att det är enbart positivt att VLT rapporterar om våra domar och gärna även om andra av våra målgrupper. Detta för att även länsrätten skall nå ut till allmänheten. Det är tyvärr så att länsrätten fortfarande hos allmänheten är en okänd figur och ofta blandas ihop med tingsrätten, vars brottmål får mycket plats i tidningen, helt överskuggande länsrättens verksamhet. Även i nu ifrågavarande mål hade jag haft telefonkontakt med DD och därvid lovat att skicka domen till honom per post samtidigt som den expedierades till parterna, för att bespara honom vidare telefonsamtal om tidpunkt för domens offentlighet. När som i detta fall domen avgörs på handlingarna kan nämligen någon exakt dag för domens expedierande vanligtvis inte lämnas. Löftet till DD, som lämnades innan domen var offentlig, var ett åtagande som sträcker sig utöver länsrättens expeditionsskyldighet, men som jag ansåg länsrätten kunde bjuda på eftersom det gagnar såväl länsrätten som tidningen.

Jag blev därför tämligen förvånad och, i ärligheten namn, även störd när journalisten AA begärde att få domen faxad till tidningen. Detta på grund av att han inte kunde acceptera den överenskommelse som jag hade med journalisten DD. När han andra gången ringde, samma dag som domen skulle expedieras, fick han svaret att länsrätten inte kunde faxa domen med den självklara upplysningen att domen var offentlig och kunde hämtas på länsrätten. Jag hade dessförinnan rådgjort med den av kanslipersonalen som skulle expediera domen och vi kom i samråd fram till att det inte fanns tidsmässigt utrymme för att faxa domen till samtliga berörda, dvs. även parterna. Det är möjligt att jag inte nämnde något om det sistnämnda för AA eller CC, men så var de faktiska förhållandena. Länsrätten ligger för övrigt endast ca 300 m från tidningshuset och ett hämtande av domen kan därför inte medföra något merarbete för journalisten att tala om.

Följderna av AA:s ovilja att ta hänsyn till länsrättens verksamhet medförde nu att VLT, väl medveten om att parterna inte fått del av domen, tog kontakt med Västerås kommun, som var förlorande part i målet, tämligen omedelbart efter domens hämtande för att höra deras kommentar till innehållet i domen. Detta medförde att kommunen per telefon hörde av sig till länsrätten som under rådande omständigheter fann det nödvändigt att även utsända domen per fax till båda parterna, vilket således medförde ett icke ringa merarbete för domstolen.

Vad AA anför om ”hot om repressalier” får stå för honom. Det jag sa till honom var endast att jag i fortsättningen inte kommer att lova åtaganden som sträcker sig utöver länsrättens serviceskyldighet. Denna skyldighet framgår av förordningen (2003:234) om tiden för tillhandahållande av domar och beslut, m.m. och reglerar, såvitt är ifråga, inte framtida utslag utan endast offentliga sådana. Förordningen är därför inte tillämplig på åtagande som här avses. Av förordningen framgår att en handling som skall tillhandahållas bör skickas med post (9 §) och om det är lämpligt får en handling skickas med telefax (10 §). Jag har ovan redogjort för de skäl på vilka jag ansåg det var olämpligt att skicka domen med fax. Jag anser mig inte ha förfarit felaktigt i min strävan att prioritera att part får del av domen före massmedia. Jag får tillägga att jag inte är främmande för att länsrätten i speciella fall får göra undantag från normala rutiner och faxa domen till parterna och även till massmedia.

Lagmannen EE anförde för egen del följande.

Om det är lämpligt får enligt 10 § förordning (2004:234) om tiden för tillhandahållande av domar och beslut, m.m. en handling skickas med telefax. Denna prövning bör enligt uttalande av JO (1994/95:JO1 s. 63 ff.) ske från fall till fall bl.a. beroende på arbetssituationen på domstolen.

Vid expediering av domar är det vanliga att länsrätten inte gör någon åtskillnad mellan parter och andra som kan ha intresse i saken, t.ex. tidningar. Detta gäller även de gånger då domar skickas via fax. En begäran att en dom skall faxas till annan än part efterkommes således normalt sett, om inte arbetssituationen lägger hinder i vägen. I förevarande fall har BB enligt sitt yttrande gjort en prövning av det lämpliga när AA begärde att domen skulle översändas via fax. BB fann därvid att arbetets behöriga gång på kansliet inte medgav översändande av domen per fax utan endast med vanlig post. BB kunde möjligen ha uttryckt detta på ett klarare sätt för journalisten men jag kan inte förstå att BB gjort något fel när han per telefon vägrade att faxa domen.

Vad gäller om BB hotat med minskad service m.m. får jag hänvisa till vad han yttrat. Jag kan inte finna att BB gjort något fel i detta sammanhang.

AA kommenterade remissvaret.

I ett beslut den 7 december 2005 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

Regler om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF). Handlingsoffentligheten är avsedd att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning (1 §). En allmän handling som får lämnas ut – som alltså inte omfattas av någon sekretessbestämmelse – skall på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen (12 §). Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få en avskrift eller en kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En sådan begäran skall behandlas skyndsamt (13 §).

I fråga om statliga myndigheters tillhandahållande av handlingar finns föreskrifter i förordningen (2003:234) om tiden för tillhandahållande av domar och beslut, m.m. En handling som skall tillhandahållas bör skickas med post, om inte något annat har begärts (9 §). Om det är lämpligt får en handling skickas med telefax eller elektronisk post eller på annat sätt tillhandahållas i elektronisk form (10 §). *JO* har beträffande tillämpningen av likalydande föreskrifter i den tidigare gällande förordningen (1980:900) om statliga myndigheters serviceskyldighet, m.m. uttalat att en beställares önskemål att få handlingen expedierad via telefax bör ge upphov till en presumtion för att denna expedieringsform skall användas. Omständigheter som vid lämplighetsprövningen måste vägas in vid sidan av ett sådant framfört önskemål är exempelvis arbetssituationen, beställningens omfattning och handlingens innehåll. (Se *JO* 1997/98 s. 75.)

AA begärde vid telefonsamtal med BB att få ta del av en meddelad dom i ett mål om serveringstillstånd enligt alkohollagen och att domen skulle översändas via telefax. BB lämnade beskedet att domen inte skulle skickas på det sättet utan med post. I sitt yttrande har BB anförat att han dessförinnan rådgjorde med den tjänsteman vid kansliet som skulle expediera domen och att de i samråd kom fram till att det inte fanns tidsmässigt utrymme för att skicka domen med telefax till samtliga berörda, alltså även parterna. Som framgått av det nyss anförda är svårigheter med hänsyn till arbetssituationen i och för sig en sådan omständighet som kan medföra att det inte är lämpligt att översända en handling via telefax.

Någon begäran från parterna att domen skulle skickas med telefax förelåg dock uppenbarligen inte. Länsrättens möjligheter att översända handlingen via telefax till AA borde givetvis ha varit större om prövningen hade inskränkts till detta och inte också omfattat en expediering per telefax till parterna.

När länsrätten inte översände domen via telefax begärde AA på plats vid domstolens expedition att få en kopia av den. AA har uppgett bl.a. att BB då uppmanade honom att låta sig nöja med att få domen med post dagen därpå, och enligt AA hotade BB med minskad service för att förmå honom att vänta med sin begäran. BB har i sitt yttrande anfört att det han sade var att han i fortsättningen inte skulle komma att lova åtaganden som sträcker sig utöver länsrättens serviceskyldighet. Detta bekräftar enligt min bedömning AA:s intryck av samtalet.

Av BB:s yttrande framgår att han betraktar det som ett problem att tidningar får del av länsrättens domar före parterna i målet, eftersom parterna därmed riskerar att få läsa om domen i tidningen innan de själva har fått del av den. Detta synsätt har också legat bakom hans uppfattning att den aktuella domen om den skulle skickas till AA per telefax också skulle skickas till parterna på samma sätt. Jag kan ha förståelse för denna aspekt, men vill samtidigt understryka att hänsyn av denna art aldrig får innebära en inskränkning av de rättigheter att få del av allmänna handlingar som följer av offentlighetsprincipen och myndighetens serviceskyldighet. Mot den bakgrunden har BB:s agerande i syfte att förhåla utlämnandet av domen enligt min mening varit olämpligt.

Sammanfattningsvis är jag kritisk till BB:s handläggning i de hänseenden som föranlett klagomålen hit.